

COVID-19 Pandemisi Döneminde Üniversite Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Algısı ve İlişkili Faktörler: Kesitsel Bir Araştırma

University Students' Image Perception and Related Factors Towards the Nursing Profession During the COVID-19 Pandemic Period: A Cross-Sectional Research

Esra ENGİN^a, Cansu GÜLER^b, Mizgin ŞİMŞEK^a, Nursel POLAT^a, Bedrettin DAĞLI^a

^aEge Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD, İzmir, Türkiye

^bMuğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Muğla, Türkiye

Bu çalışma, 6. Uluslararası 10. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi'nde (20-23 Ekim 2021, Online) sözlü olarak sunulmuştur.

ÖZET Amaç: Koronavirüs hastalığı-2019 [coronavirus disease-2019 COVID-19] pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısı ve ilişkili faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntemler:** Kesitsel tipte olan araştırmanın örneklemini, bir kamu üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur (n=419). Araştırma verileri, Nisan-Haziran 2021 tarihleri arasında "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği" kullanılarak Google Forms aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde sayı, ortalama, yüzde dağılımı, bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi testleri kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaş ortalaması 22,64±3,22 olup çoğunluğu kadındır. Üniversite öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği toplam puan ortalaması 141,50±9,50'dir. COVID-19 geçirmek, COVID-19 öncesi ve COVID-19 sonrası hemşireliğe yönelik olumlu bakış açısı öğrencilerin Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği toplam ölçek puanlarını anlamlı düzeyde etkilerken (p<0,05), yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, uzun süre yaşanan yer, mezun olunan lise, fakülte ve çevrede tanıdık hemşire olması değişkenlerinden anlamlı düzeyde etkilenmediği saptanmıştır (p>0,05). **Sonuç:** Araştırmada üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik orta düzeyde olumlu imaja sahip oldukları ve imajın COVID-19 geçirmiş olmak ve COVID-19 pandemisi öncesi ve sonrası bakış açısından etkilendiği ancak yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, uzun süre yaşanan yer, mezun olunan lise, fakülte ve çevrede tanıdık hemşire olması değişkenlerinin etkilenmediği sonucuna ulaşılmıştır.

ABSTRACT Objective: It is aimed to examine the image perception of university students towards the nursing profession and related factors during the coronavirus disease-2019 (COVID-19) pandemic process. **Material and Methods:** The sample of the cross-sectional study consisted of students studying at a public university (n=419). The research data were collected through Google Forms between April and May 2021, using the "Descriptive Information Form" and the "Image Scale for Nursing Profession". Number, mean, percentage distribution, independent sample t-test and one-way analysis of variance tests were used in the statistical analysis of the data. **Results:** The mean age of the university students participating in the study was 22.64±3.22, and most of them were women. The mean score on the Image Scale for the Nursing Profession of university students is 141.50±9.50. Having COVID-19, positive perspectives towards nursing before and after COVID-19 significantly affected the total scale scores of the Nursing Profession Scale scores of students (p<0.05), but age, gender, income level, place of residence for a long time. It was determined that it was not significantly affected by the variables of graduated high school, faculty and having a familiar nurse in the environment (p>0.05). **Conclusion:** In the study, it was found that university students had a moderately positive image of the nursing profession and the image was affected from the perspective of having had COVID-19 and before and after the COVID-19 pandemic, but age, gender, income level, place of residence for a long time, graduated high school, faculty and the state of being a familiar nurse in the environment were not affected.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik; öğrenci; COVID-19

Keywords: Nursing; student; COVID-19

Correspondence: Cansu GÜLER
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Muğla, Türkiye
E-mail: janskyju@gmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences.

Received: 24 Feb 2022

Received in revised form: 25 May 2022

Accepted: 25 May 2022

Available online: 09 Jun 2022

2146-8893 / Copyright © 2022 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Hemşirelik, birey, aile ve toplumun sağlığının korunması, sürdürülmesi ve geliştirilmesini amaçlayan, kuramsal bilgi, beceri ve uygulamaları içeren bir sağlık disiplindir. Hemşireler araştırmalarla bilgi ve donanımlarını sürekli yenileyen, bakım sanatını hümanistik ve holistik yaklaşımları göz önünde bulundurarak uygulayan toplumun vazgeçilmez meslek üyeleridir.¹ Herhangi bir sebeple hemşirelerin görev ve sorumluluklarını yerine getirememesi tüm dünyadaki sağlık/hastalık göstergelerini olumsuz yönde değiştirecektir.²

İmaj, bir kimsenin, bir topluluğun kendisiyle ilgili olarak başkalarında oluşturmak istediği ya da bıraktığı izlenimdir.³ Meslek imajı ise bir grubun toplum tarafından değerlendirilmesi ve bu değerlerin yaygın biçimde kabul edilmesidir.⁴ Mesleki imaj, iş tutumu ve iş davranışlarını etkilemesi nedeniyle üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Olumlu mesleki imaj toplumda o meslek üyelerine yönelik saygınlığın artırılması, olumsuz imaj ise meslek üyelerinin önemsizleştirilmesi ile ilişkilidir. Olumsuz mesleki imajı meslek üyelerinin iş doyumunun azalmasına, işe olan bağlılığın zayıflamasına, işi yapmak için gerekli motivasyonda azalmaya, iş ortamında gerginliğe ve işten ayrılmalara sebep olabilmektedir.⁵ Hemşirelik imajı, her meslek grubunda olduğu gibi mesleğin gelişimi ve profesyonelleşmesi açısından önem taşımaktadır.

Hemşireler çok uzun yıllardan beri süregelen bir imaj problemi ile mücadele etmektedir.⁶ Yapılan araştırmalara göre hakkında en fazla genelleme yapılan mesleklerden biri de hemşirelik mesleğidir.³ Hemşirelik mesleğine yönelik toplum içinde bilmekte ve de kullanılmakta olan olumsuz kalıp yargılar vardır. Hemşireliğin görevlerinin yalnızca hekimin isteklerini yerine getirmekten ibaret olduğu şeklindeki kalıp yargılar hemşireliğin meslek olarak ortaya çıkışından beri süregelmektedir.⁶ Toplumlar hemşirelik mesleğini kadını yani güçsüzlük ile özdeşleştirmiştir. Hemşirelik çoğu zaman kadının anne rolü ile ilişkilendirilmiş ve bu durum hemşireliğin profesyonelleşmesinin önünde engel olarak kalmıştır.⁷

Uzun yıllardır hemşireliğe yönelik olumsuz kalıp yargıların ardından COVID-19 pandemi süre-

cinde pandeminin ağır koşullarına karşı hemşirelerin gösterdikleri çabalar toplum tarafından desteklenmiş ve hemşireler birçok ülkede özellikle kitle iletişim araçları kullanılarak takdir edilmiştir.⁸⁻¹⁰ Verilen bu sosyal desteğin yanı sıra bazı ülkelerde sağlık çalışanlarına yönelik olumsuz görüşler ve saldırgan davranışlar koronavirus hastalığı-2019 [coronavirus disease-2019 COVID-19] pandemi sürecinde de katlanarak artmıştır.¹¹⁻¹³ COVID-19 pandemisi sürecinde hemşireler hem özverili çalışmaları nedeniyle toplumun alkışlarını alarak hem de maruz kaldıkları şiddet veya verdikleri kayıplar nedeniyle medya tarafından gözler önünde tutulmuştur.^{14,15} Hastanelerde hemşirelere duyulan ihtiyaç artarken bir yandan da yüksek riskli çalışma koşulları nedeniyle istifa eden ve istifa etmeyi düşünenlerin sayısı artmıştır.⁴ Bu durum gelecek yıllarda kliniklerde COVID-19 ile zorlu mücadelelerde bulunacak olan hemşire ve hemşire adaylarının da mesleğe yönelik imajını etkileyecektir. COVID-19 pandemi sürecinde intörn öğrenci hemşirelerin imaj puanları olumlu bulunurken bu süreçte hemşireler için yeterince önlem alınmadığını düşünen ve mesleği isteyerek seçmeyenlerin daha az olumlu hemşirelik imajına sahip oldukları görülmüştür.¹⁵

Literatür incelendiğinde hemşirelik imajı ile ilgili yapılan birçok çalışma olmasına rağmen birçok sağlık çalışanı ile birlikte hemşirelerin de gözler önünde olduğu COVID-19 pandemi sürecinde hemşirelik mesleğine yönelik imajı inceleyen çalışmalara ulaşılamamıştır. Toplumun her ferdinin yaşam biçimi normlar değerler, tutumları bir mesleğe yönelik imajını ve meslek seçimlerini de belirlemektedir.¹⁶

Çeşitli kültürel özellikleri nedeniyle ulaşılan sonuçların ülkemizin bir yansıması olması ve hasta olmasalar bile sağlık bakım gereksinimi için kritik önemdeki COVID-19 pandemisi süresinde potansiyel olarak hemşirelik hizmeti kullanıcıları olan üniversite öğrencileri, hemşirelik imajının belirlenmesi ve değerlendirilmesi için önemli bir örneklem grubudur. Bu çalışmada, COVID-19 pandemisinin zorlu koşullarında hemşirelerin göstermiş oldukları çabaların bir çıktısı olarak içinde bulunulan toplumu yansıtan bir örneklem grubunda, üniversite öğrencilerinde hemşirelik mesleğine yönelik imajının saptanması amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMA TASARIMI

Bu çalışma, kesitsel bir çalışma olarak tasarlanmıştır.

ÖRNEKLEM

Araştırmanın örneklemini, bir üniversitede, öğrenimine devam eden öğrenciler oluşturmuştur (n=419). Araştırmaya dâhil edilme kriterleri, üniversite öğrencisi olmak ve öğrenimine devam etmektir. Araştırma verileri, Nisan-Haziran 2021 tarihleri arasında çevrim içi anket uygulaması yoluyla toplanmıştır. Araştırmada, çevrim içi olarak oluşturulan anket formu, sosyal medya uygulamaları ve e-posta yolu ile katılımcılara ulaştırılmıştır.

Anket formunun başında araştırmanın amacı, gizlilik, gönüllülük, çekilebilme ve anketlerin doldurulma süresi (10-15 dk) hakkında katılımcılara bilgilendirme yapılmıştır ve katılımcılardan araştırmaya gönüllü katıldığını beyan eden bir ifadeyi işaretlemesi istenmiştir. Söz konusu işaretlemeyi yapmadığı takdirde anket formu doldurulamamıştır. Katılımcıların dâhil edilme kriterlerini karşıladığından emin olmak için anketin başlangıç sayfasına ilgili üniversitede öğrenimine devam ettiğine ve uzaktan eğitim aldığına ilişkin onay vermesi istenmiştir. Bu kriterleri karşılamayan kişiler çalışmaya devam edememiştir.

Ardından, anketi alan kişi sayısını belirlemek için anketin web bağlantısı iletilen kişilerle sayı tabakası yapılmıştır. Yanıt oranını hesaplamak için toplam alıcı sayısı saptanmıştır. Farklı fakülte ve bölümlerden katılım sağlanması için anket formu üniversitenin öğrenci e-posta adresleri yolu ile yaygınlaştırılmıştır. Bu örnekleme planı kullanılarak belirli bir fakültede sınırlı kalmadan farklı fakültelerden öğrencilere ulaşarak geniş bir popülasyon yelpazesinden veri toplamak amaçlanmıştır. Bu yöntemle üniversitenin farklı fakültelerinden 1.200 kişi çalışmaya katılmaya davet edilmiş ve bu 1.200 kişiden 430 kişi ankete katılmaya karar vermiş ve yanıtlamıştır. Bu durumda yanıt oranı %34,34 hesaplanmıştır. Veri seti oluşturulurken tekrarlayan veriler elenmiş ve 419 üniversite öğrencisi ile araştırma tamamlanmıştır.

VERİ TOPLAMA FORMLARI

Tanıtıcı Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen ve bireylerin sosyodemografik özelliklerini içeren tanıtıcı bilgi formunda yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, uzun süre yaşanan yer, mezun olunan lise, fakülte, tanıdık hemşire olması, COVID-19 geçirmiş olma, COVID-19 öncesi hemşireliğe bakış açısı ve COVID-19 sonrası hemşireliğe bakış açısı olmak üzere 10 soru yer almaktadır.

Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği (HMYİÖ): Dost ve Bahçecik tarafından geliştirilen ve 42 maddeden oluşan ölçek, 5'li Likert tiptedir. Ölçek, mesleki nitelikler (11 madde), çalışma koşulları (10 madde), cinsiyet (8 madde), eğitim (5 madde), mesleki statü (5 madde) ve dış görünüm (3 madde) olmak üzere 6 alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçekte yer alan 15 madde (8, 14, 15, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 31) negatif puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 42 en yüksek puan 210 olup, 42-75 çok zayıf, 76-109 zayıf, 110-143 orta, 144-177 iyi ve 178-210 ise çok iyi imaj algısının olduğunu belirtmektedir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe imaj algısı da olumlu olarak artmaktadır. Ölçeğin orijinalinde Cronbach alfa katsayısı 0,885 bulunmuş olup bu araştırmadaki değeri 0,89'dur.¹⁷

VERİ ANALİZİ

Çevrim içi olarak toplanan veriler indirilmiş ve veriler temizlenerek SPSS 25 sürümüne yüklenmiş ve verilerin analizi için "SPSS for Windows, Version 25.0. (IBM Corp., Armonk, NY, ABD)" paket program kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uyup uyumadığını değerlendirmek için Kolmogorov-Smirnov test ve histogram yöntemleri kullanılmış ve dağılım normal dağılıma uygun bulunduğu için araştırmada parametrik testler kullanılmıştır. Katılımcıların genel özelliklerine göre frekans, yüzde, ortalama, minimum-maksimum ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistikler yapılmıştır. Katılımcıların genel özelliklerine göre HMYİÖ'deki farklılıklar, bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi, en küçük önemli fark "post-hoc" testi kullanılarak analiz edilmiş ve anket sonuçlarının tutarlılığını test etmek için Cronbach alfa kullanılmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında, p<0,05 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Etik

Araştırmanın yapılabilmesi için Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu onayı (tarih: 30.04.2021, no:957) ve üniversitenin fakülte dekanlarından yazılı kurum izni alınmıştır. Araştırma süresince Dünya Tıp Birliği Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne bağlı kalınmıştır. Çalışma sadece gönüllüler ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri belirtilmiştir. Tüm katılımcılar araştırmaya katılmadan önce araştırmaya gönüllü katıldığını beyan eden bir ifadeyi işaretlemiştir.

BULGULAR

KATILIMCILARIN ÖZELLİKLERİ

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaş ortalaması 22,64±3,22'dir. Katılımcıların %74,2'si kadın, %61,1'inin gelir gider durumu eşit, %52'si büyükşehirlerde yaşamakta, %77,3'ü Anadolu lisesinden mezun, %52,3'ü sağlık dışında eğitim veren fakülte-lerde öğrenci olup, %72,6'sının çevresinde tanıdık bir hemşire vardır. Yüzde 12,9'u COVID-19 geçirmiş, %78,5'inin COVID-19 öncesi, %73,5'inin COVID-19 sonrası olumlu hemşirelik imajı olduğu saptanmıştır.

HMYİÖ Puan Ortalamaları

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin HMYİÖ toplam puan ortalaması 141,50±9,50 olup, alt ölçek puan ortalamaları **Tablo 1**'de verilmiştir.

Katılımcıların Genel Özelliklerine Göre HMYİÖ'de Farklılıklar

Öğrencilerin genel özelliklerine göre HMYİÖ alt ölçek ve toplam ölçek puan ortalamalarının dağılımı

TABLO 1: Üniversite öğrencilerinin HMYİÖ alt ölçek ve toplam ölçek puan ortalamalarının dağılımı (n=419).

HMYİÖ	$\bar{X}\pm SS$	Minimum-Maksimum	Puan aralığı
Mesleki nitelikler	42,93±4,78	15-51	11-55
Çalışma koşulları	31,37±3,17	22-40	10-50
Cinsiyet	19,18±3,49	10-36	8-40
Eğitim	18,61±3,49	9-22	5-25
Mesleki statü	18,08±4,69	5-25	5-25
Dış görünüm	11,32±2,58	3-15	3-15
Toplam	141,50±9,50	106-164	42-210

HMYİÖ: Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği; SS: Standart sapma.

Tablo 2'de verilmiştir. Buna göre COVID-19 geçirenlerin geçirmeyenlerden ve COVID-19 öncesi ve COVID-19 sonrası hemşireliğe yönelik olumlu bakış açısı bildiren öğrencilerin HMYİÖ toplam ölçek puanları diğer gruplardan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p<0,05$) (**Tablo 2**). Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin HMYİÖ toplam ölçek puan ortalamalarının yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, uzun süre yaşanan yer, mezun olunan lise, fakülte ve çevrede tanıdık hemşire olması değişkenlerinden etkilenmediği saptanmıştır ($p>0,05$) (**Tablo 2**).

TARTIŞMA

Zorlu COVID-19 süreci boyunca hemşireler ve hemşirelik mesleği daha önce hiç olmadığı kadar kamu spotlarında yer bulmuştur. Bu süreçte toplumun her kesiminde hemşireler gerek medyada gerekse sosyal platformlarda oldukça takdir edilmiştir. Bu araştırmada farklı sosyokültürel alt yapıya sahip, toplumun bir yansıması, sağlık bakım gereksinimlerinin arttığı COVID-19 pandemisi sürecinde potansiyel sağlık bakım kullanıcıları olan ve gelecekte hemşirelik mesleği ile dirsek temasında çalışacak meslek üyelerini oluşturan üniversite öğrencilerinin, hemşirelik mesleğinin önemi ve saygınlığını vurgulayan hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısı incelenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin HMYİÖ toplam ve alt ölçek toplam puan ortalamaları incelenmiş ve üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısı orta derecede olumlu bulunmuştur (141,50±9,50) (**Tablo 1**). Literatürde COVID-19 öncesinde hemşirelik mesleğine yönelik imajı inceleyen araştırmaların hemşirelik öğrencilerini hedeflediği ve COVID-19 pandemisi sürecinde imajı inceleyen sınırlı sayıda araştırmanın yayınlandığı görülmüştür. Mevcut araştırmada örneklemin önemli bir kısmını oluşturan hemşirelik öğrencilerinin imaj puan ortalamalarının 141,62±9,30 bulunarak orta düzeyde olumlu olduğu ancak diğer fakülte öğrencileriyle karşılaştırıldığında neredeyse anlamlı farklılık olmadığı ve hatta neredeyse birbirinin aynı ortalamaların olduğu görülmüştür (**Tablo 1**). Literatürde, Kızılcık-Özkan ve ark.nın; Karaman ve ark.nın; Deniz Akan ve ark.nın COVID-19 pandemisi öncesinde hemşirelik öğrencileri ile yaptığı araştırmalarda HMYİÖ puan ortalamasını sırasıyla 140,88±9,46; 142,2±10,4; 101,00±11,26 olarak bulmuşlardır.¹⁸⁻²⁰

TABLO 2: Üniversite öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği alt ölçek ve toplam ölçek puan ortalamalarının katılımcı özelliklerine göre dağılımı (n=419).

Sosyodemografik özellikler	Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği									
	Mesleki nitelikler $\bar{X}\pm SS$	Çalışma koşulları $\bar{X}\pm SS$	Cinsiyet $\bar{X}\pm SS$	Eğitim $\bar{X}\pm SS$	Mesleki statü $\bar{X}\pm SS$	Dış görüntü $\bar{X}\pm SS$	Toplam $\bar{X}\pm SS$			
Cinsiyet	43,34±4,72	31,34±3,18	19,04±3,40	18,83±2,23	18,15±4,76	11,30±2,59	142,00±9,46			
	41,76±4,76	31,45±3,17	19,61±3,72	17,97±2,42	17,88±4,49	11,39±2,53	140,06±9,52			
t/p	2,993/0,003**	-0,327/0,744	-1,478/0,140	3,382/0,001*	0,524/0,600	-0,301/0,764	1,831/0,068			
Yaş	42,76±4,64	31,49±3,16	19,21±3,50	18,69±2,27	18,32±4,47	11,33±2,61	141,80±9,70			
	43,16±4,96	31,21±3,19	19,15±3,50	18,51±2,36	17,77±4,95	11,31±2,54	141,11±9,24			
t/p	-0,848/0,397	0,907/0,365	0,172/0,864	0,769/0,442	1,201/0,230	0,093/0,926	0,744/0,458			
Gelir düzeyi	43,43±4,09	31,08±3,38	19,49±3,40	18,45±2,35	17,79±5,04	11,04±2,39	141,29±9,06			
	43,05±4,46	31,28±3,04	18,71±3,30	18,77±2,16	18,18±4,51	11,43±2,54	141,43±9,23			
F/p	41,90±6,31	32,01±3,35	20,48±3,93	18,25±2,71	18,10±4,91	11,29±2,91	142,03±10,99			
Yaşanılan yer	2,267/0,105	1,981/0,139	8,015/0,00**	1,750/0,175	0,236/0,790	0,755/0,471	0,142/0,868			
	42,94±4,92	31,05±3,32	19,07±3,59	18,54±2,32	18,39±4,49	11,20±2,56	141,18±9,43			
	42,58±4,56	31,69±2,94	19,59±3,32	18,40±2,33	17,50±4,69	11,04±2,62	141,14±9,44			
F/p	44,42±4,71	31,82±3,14	18,11±3,42	19,89±1,69	18,87±5,57	11,38±2,64	144,89±9,78			
Mezun olunan lise	2,297/0,102	2,309/0,101	3,055/0,048*	2,037/0,132	2,275/0,104	0,905/0,405	2,682/0,070			
	41,89±4,87	31,70±3,21	19,73±3,82	17,95±2,34	17,41±4,35	11,41±2,43	140,09±8,65			
	43,15±4,73	31,26±3,12	19,09±3,43	18,70±2,34	17,93±4,79	11,33±2,61	141,46±9,80			
F/p	42,43±4,90	31,76±3,45	19,31±3,60	18,61±1,96	19,67±3,98	11,20±2,53	142,98±8,13			
Fakülte	1,692/0,185	0,836/0,434	0,685/0,505	2,037/0,132	3,591/0,028*	0,089/0,915	1,105/0,332			
	45,09±4,49	31,15±3,00	17,59±3,27	19,79±1,79	16,13±5,55	11,87±2,21	141,62±9,30			
	42,65±4,57	31,52±2,83	19,46±3,33	18,14±2,44	18,41±4,70	11,11±2,67	141,28±9,71			
F/p	41,86±4,63	31,43±3,38	19,95±3,39	18,15±2,28	19,02±3,78	11,11±2,69	141,52±9,58			
Tanımlık hemşire olması	19,367/0,00**	0,408/0,665	19,513/0,00*	24,115/0,00**	15,942/0,00**	3,715/0,025*	0,031/0,969			
	43,15±4,55	31,42±3,27	19,26±3,61	18,63±2,35	18,11±4,77	11,23±2,59	141,80±9,75			
	42,37±5,31	31,22±2,90	18,99±3,17	18,55±2,19	18,01±4,48	11,58±2,53	140,71±8,82			
t/p	1,500/0,134	0,595/0,552	0,693/0,489	0,344/0,731	0,201/0,841	-1,262/0,208	1,096/0,274			
COVID-19 geçirme	43,39±4,34	31,24±3,40	20,19±3,13	18,76±2,67	19,15±4,74	11,17±2,80	143,89±9,94			
	42,87±4,84	31,39±3,14	19,04±3,52	18,59±2,25	17,93±4,67	11,35±2,54	141,15±9,40			
t/p	0,751/0,453	-0,314/0,753	2,268/0,024*	0,506/0,613	1,793/0,074	-0,482/0,630	1,983/0,048*			
COVID-19 öncesi hemşireliğe bakış açısı	42,98±4,70	31,50±3,05	19,24±3,37	18,75±2,22	18,29±4,63	11,58±2,43	142,35±9,30			
	43,62±5,13	30,21±3,49	18,15±4,11	18,24±2,77	16,85±5,30	10,65±3,12	137,71±9,51			
F/p	42,21±5,02	31,29±3,59	19,46±3,75	18,02±2,41	17,61±4,55	10,23±2,73	138,82±9,79			
COVID-19 sonrası hemşireliğe bakış açısı	1,003/0,368	2,611/0,075	1,731/0,178	2,934/0,054	1,792/0,168	8,108/0,00**	6,419/0,002**			
	42,72±4,79	31,40±3,02	19,32±3,42	18,72±2,22	18,45±4,57	11,51±2,46	142,12±9,36			
	44,25±4,39	30,87±3,48	18,51±3,20	18,79±2,25	17,53±4,66	11,43±2,71	141,38±9,90			
F/p	42,86±4,94	31,67±3,64	19,09±4,06	17,84±2,67	16,64±5,05	10,24±2,80	138,34±9,42			
	2,326/0,099	0,937/0,393	1,240/0,291	3,784/0,024*	4,139/0,017*	6,122/0,002**	3,910/0,021*			

SS: Standart sapma; t: Student t-testi; F: ANOVA testi; *p<0,05 **p<0,01.

Dost ve ark.nın COVID-19 pandemi sürecinde intörn hemşirelerle yaptıkları araştırmada, Taşkıran ve ark.nın COVID-19 öncesinde hemşirelik öğrencilerinde yaptıkları araştırmada iyi düzeyde olumlu hemşirelik imajı sonucuna ulaşmışlardır.^{15,21} Üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısını inceleyen kısıtlı sayıdaki araştırmada Orhan ve Kaplan Serin, sağlık alanı dâhil tüm üniversite öğrencilerinde ve Ak ve ark.nın sağlık alanı dışındaki fakültelerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinde, COVID-19 pandemisi öncesinde, farklı ölçüm araçlarını kullanarak orta düzeyde olumlu hemşirelik imajı saptamıştır.^{22,23} Özdelikara ve ark.nın hemşirelik ve sağlık alanı dışındaki diğer fakültelerde hemşirelik mesleğine yönelik imajı incelediği araştırmada tüm öğrencilerin olumlu düzeyde hemşirelik imajına sahip olduğu ancak hemşirelik ve diğer fakülte öğrencileri arasında anlamlı düzeyde fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.²⁴ Hemşirelerde yapılan çalışmalarda ve sağlık hizmeti kullanıcıları ile yapılan araştırmalarda hemşirelik imaj algısının orta düzeyde olumlu olduğu görülmektedir.^{2,25} COVID-19 öncesinde ve sonrasında, hemşireler, sağlık hizmeti kullanıcıları, hemşirelik ve üniversite öğrencilerinde yapılan araştırmalarda, hemşirelik imaj algısının benzer olduğu görülmektedir. COVID-19 pandemi sürecinde pandeminin ağır koşullarına karşı hemşirelerin gösterdikleri çabalar toplum tarafından desteklenip kitle iletişim araçları ile takdir edilse de hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısının COVID-19 pandemisi öncesi ile benzerlik gösterdiği görülmektedir.⁸⁻¹⁰ Bu sonuçların uzun yıllardır süregelen hemşireliğe yönelik olumlu veya olumsuz kalıp yargıların COVID-19 pandemisi sürecinde devam ettiği ve aynı zamanda üniversite öğrencilerinin içinde bulunulan toplumun geleneksel, sosyal ve kültürel değerleri ile paralel olarak benzer hemşirelik imaj algısını sürdürdüğü düşünülebilir.

Mevcut araştırmada cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, yaşanılan yer, mezun olunan lise, öğrenim gördüğü fakülte gibi sosyodemografik değişkenlerin üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısını anlamlı düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde çeşitli sosyodemografik değişkenlerin hemşirelik imaj algısı üzerinde etkisini inceleyen araştırma sonuçları mevcut olmakla birlikte

farklı örneklem gruplarında çalışılması nedeniyle bu çalışmanın bulgularından farklılık gösterebileceği düşünülmektedir.^{2,19,22,23} Araştırmada, çevrede tanıdık hemşirenin olması üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısı üzerinde anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$; Tablo 2). Literatürde ailede veya tanıdık çevrede hemşire yakınına sahip olma değişkeninin imaj algısı üzerine etkisi konusunda birbiri ile tutarlı olmayan sonuçlar çıkmıştır. Yapılan çalışmaların bir kısmında aile ve tanıdık çevrede hemşire olması değişkeni hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısını olumlu etkilerken, diğer çalışmalardan etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.^{2,19,22,23,26,27} Aile veya yakın çevrede tanıdık hemşire olan öğrencilerin mesleğin güçlüklerine daha yakından tanık olmalarının, özellikle COVID-19 pandemisi sürecinde olumsuz hemşirelik imaj algıları üzerinde etkili olabileceği düşünülürken bu süreçte medyada çokça yer bulan hemşire ve diğer sağlık çalışanlarının yetersiz ekipman vb. gibi güvensiz çalışma koşullarına tanık olunması, çevrede tanıdık hemşire olmasa da araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin hemşirelik imaj algısını etkilemesi mümkündür.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinde, COVID-19 geçirenlerin, geçirmeyenlere göre anlamlı düzeyde olumlu hemşirelik imajına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0,05$; Tablo 2). Mevcut araştırma bulgularının aksine hemşirelik hizmeti almanın hemşirelik imajını olumsuz etkilediğini veya hemşirelik bakımı almanın hemşirelik imajı üzerinde herhangi etkisinin olmadığını gösteren araştırma sonuçları mevcuttur.^{22,23} Hemşireler ile iletişim ve etkileşim sürecinin etkin ve kaliteli geçirilmesi olumlu hemşirelik imajının geliştirilmesinde etkilidir.²⁴ Sağlık bakım gereksinimin artmasında etkili olan COVID-19 tanısı almak hemşire de dâhil sağlık çalışanları ile temasın artmasına dolayısıyla hemşirelik imaj algısı üzerinde etkisinin olacağı düşünülmektedir.

COVID-19 pandemisi öncesi hemşirelik mesleğine yönelik bakış açısı hemşirelik imaj algısını anlamlı düzeyde etkilemektedir. Hemşirelik mesleğine yönelik olumlu bakış açısına sahip olduğunu belirtenlerin anlamlı düzeyde olumsuz ve kararsız bakış açısı bildirenlerden daha yüksek olumlu hemşirelik

imaj algısına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0,05$; Tablo 2). COVID-19 pandemisi sonrasında üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik bakış açısı incelendiğinde olumlu bakış açısı bildirenlerin sayısı azaldığı ancak hem olumlu hem de olumsuz bakış açısı bildiren üniversite öğrencilerinin kararsız olduğunu bildirenlerden anlamlı düzeyde daha yüksek olumlu hemşirelik imaj algısına sahip olduğu görülmüştür ($p<0,05$; Tablo 2). Pandemi öncesinde hemşirelik mesleğine yönelik öğrencilerin olumlu bakış açısının pandemiden sonra olumsuz doğru kaydığı görülmektedir (Tablo 2). Pandemi gibi tüm dünyayı etkileyen kriz sürecinde hemşireliğin gerçek değeri ve önemi anlaşılırken aynı zamanda mesleğin ölüm de dâhil yüksek riskler içerdiği gerçeği fark edilmiştir.²⁸ COVID-19 pandemisi sonrasında hemşirelere yönelik olumlu bakış açısının azalmasında COVID-19'a ilişkin damgalayıcı tutumların COVID-19 tanısı almış hasta ve yakınları ile yakın temasta ve uzun süreli çalışmak durumunda olmaktan kaynaklı hemşirelik mesleğine yansımalarının bir sonucu olabileceği düşünülmektedir.¹⁵

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın sadece bir üniversitenin belirli fakültelerinde yapılması ve fakültele göre katılımcı sayılarının değişmesi nedeniyle karşılaştırma yapılamamıştır. Araştırma verilerinin çevrim içi olarak toplanması nedeniyle anketi doldurmaya gönüllü olup sosyal medya uygulaması kullanmayan ve interneti olmayanların herhangi bir nedenle araştırmaya katılmaması bu araştırmanın sınırlılığıdır.

SONUÇ

Araştırmada üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik orta düzeyde olumlu imaja sahip oldukları görülmüştür. COVID-19 geçirmiş olmak ve COVID-19 pandemisi öncesi ve sonrası bakış açısı üniversite öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik imajı etkilerken yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, uzun süre yaşanan yer, mezun olunan lise, fakülte ve çevrede tanıdık hemşire olması değişkenlerinin etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar yalnızca bu araştırmanın yapıldığı üniversite öğrencilerine genelle-

nebilir. Mevcut ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde lisans düzeyinde eğitim gören COVID-19 pandemisi ile birlikte potansiyel sağlık hizmeti kullanıcıları olan içinde bulunulan toplumun bir yansımını oluşturan üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik mevcut durumun ve COVID-19 gibi tüm dünyayı etkileyen pandemilerin hemşirelik imajı algısına etkisinin öngörülmesi ve hemşirelik mesleğine daha olumlu bir imaj kazandırılmasında yeni çalışmalara ışık tutması açısından değerli sonuçlar sunmaktadır.

Bu sonuçlar doğrultusunda daha geniş örneklem grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinde tekrarlanması ve üniversite öğrencilerine hemşirelik mesleğine yönelik daha olumlu imaj kazandırmak için hemşireliğin ve mesleğin sağlık alanına katkılarının görünürlüğünün artırılması önerilebilir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Mizgin Şimşek, Nursel Polat, Bedrettin Dağlı, Esra Engin; **Tasarım:** Mizgin Şimşek, Nursel Polat, Bedrettin Dağlı, Esra Engin, Cansu Güler; **Denetleme/Danışmanlık:** Esra Engin, Cansu Güler; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Mizgin Şimşek, Nursel Polat, Bedrettin Dağlı, Cansu Güler; **Analiz ve/veya Yorum:** Mizgin Şimşek, Cansu Güler; **Kaynak Taraması:** Mizgin Şimşek, Nursel Polat, Bedrettin Dağlı, Cansu Güler; **Makalenin Yazımı:** Mizgin Şimşek, Nursel Polat, Bedrettin Dağlı, Cansu Güler; **Eleştirel İnceleme:** Esra Engin, Cansu Güler; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Mizgin Şimşek, Nursel Polat, Bedrettin Dağlı, Esra Engin, Cansu Güler; **Malzemeler:** Mizgin Şimşek, Nursel Polat, Bedrettin Dağlı, Esra Engin, Cansu Güler.

KAYNAKLAR

- Karadağ A. Meslek olarak hemşirelik [Nursing as a profession]. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2002;5(2):1-8. [\[Link\]](#)
- Sis Çelik A, Pasinlioğlu T, Kocabeyoğlu T, Çetin S. Hemşirelik mesleğinin toplumdaki imajının belirlenmesi [Determination of the image of nursing profession in community]. Florence Nightingale Journal of Nursing. 2013;21(3):147-53. [\[Link\]](#)
- Altuğ Özsoy S. Toplumda hemşirelik imajının belirlenmesi [Determine the nursing image in community]. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2000;16(2-3):1-19. [\[Link\]](#)
- Sis Çelik Ş, Atı Özbaş A, Bulut H, Karahan A, Koç G, Çelik B, et al. Türk Hemşireler Derneği: Covid-19 pandemisi ile geçen bir yıl [Turkish Nurses Association: a year last with the Covid-19 pandemic]. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2021;6(Özel Sayı):26-37. [\[Link\]](#)
- Özata M, Aslan Ş. Hastanede çalışan hemşirelerin mesleki imaj algılarının araştırılması [Investigation of vocational image perceptions of nurse working in hospital]. Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi. 2010;10(19):251-68. [\[Link\]](#)
- Eşer İ, Orkun N, Çetin P. Hemşirelik imajı ve 1950'li yıllarda bir seri ilan [The image of nursing and a series of advertisements published in the 1950s]. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi. 2017;10(4):275-8. [\[Link\]](#)
- Kocabaş D, Erdem R. Hemşirelik mesleğine yönelik kalıp yargılar üzerine bir derleme [A review on nursing profession stereotypes]. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi. 2019;10(25):650-7. [\[Crossref\]](#)
- Kim YJ, Lee SY, Cho JH. A study on the job retention intention of nurses based on social support in the COVID-19 situation. Sustainability. 2020;12(18):7276. [\[Crossref\]](#)
- Cox CL. 'Healthcare Heroes': problems with media focus on heroism from healthcare workers during the COVID-19 pandemic. Journal of Medical Ethics. 2020;46(8):510-3. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
- Jiang L, Broome ME, Ning C. The performance and professionalism of nurses in the fight against the new outbreak of COVID-19 epidemic is laudable. Int J Nurs Stud. 2020;107:103578. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
- Taylor L. Covid-19 misinformation sparks threats and violence against doctors in Latin America. BMJ. 2020;370:m3088. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
- Iyengar KP, Jain VK, Vaishya R. Current situation with doctors and healthcare workers during COVID-19 pandemic in India. Postgraduate Medical Journal. 2020;98(2). [\[Crossref\]](#)
- Karasu F, Öztürk Çopur E. COVID-19 vakaları artarken salgının ön safındaki bir yoğun bakım hemşiresi: "Cephede Duran Kahramanlar" [An intensive care nurse in the forefront of the epidemic while increasing cases of COVID-19: "Heroes in Front-Line"]. Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi. 2020;24(1):11-4. [\[Link\]](#)
- Qazi M, Salim S, Leung S, Puerto-Nino A. The hailing heroes myth: understanding stigma faced by healthcare workers during COVID-19. University of Toronto Medical Journal. 2021;98(1):17-20. [\[Link\]](#)
- Dost A, Huyar DA, Tunçay HB. COVID-19 pandemisi döneminde intern hemşirelerin mesleki imaj algılarının incelenmesi [Examination of intern nurses' perceptions of professional image during the COVID-19 pandemic period]. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2021;14:270-84. [\[Crossref\]](#)
- Çınar Ş, Demir Y. Toplumdaki hemşirelik imajı: bir ölçek geliştirme çalışması [Nursing image in community: a scale development study]. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2009;12(1):24-33. [\[Link\]](#)
- Dost A, Bahçecik AN. Hemşirelik mesleğine yönelik imaj ölçeği geliştirilmesi [Developing a scale for the image of nursing profession]. JAREN. 2015;1(2):51-9. [\[Crossref\]](#)
- Kızılık-Özkan Z, Ünver S, Avcıbaşı İM, Semerci R, Yıldız-Fındık Ü. Bir grup hemşirelik öğrencisinin mesleğe yönelik imaj algısı [Professional image perception of a group of nursing students]. Hemşirelik Araştırma Geliştirme Dergisi. 2017;19(1):38-47. [\[Link\]](#)
- Karaman F, Çakmak S, Yerebakan AN. Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik imaj algıları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi [Professional image perceptions of nursing students and determining affecting factors]. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2020;(11):217-29. [\[Crossref\]](#)
- Deniz Akan D, Koşar C, Sevgi Doğan E, Yıldız S, Gökaş G, Çınar-Pakyüz S. Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik imajına yönelik algıları ile akademik motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi [Investigation of the relationship between nursing students' perceptions about nursing image and academic motivations]. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi. 2021;9(1):362-73. [\[Crossref\]](#)
- Taşkıran N, Çevik Akyıl R, Kahraman A, Erdem N, Çitlik Sarıtaş S. Hemşirelik öğrencilerinde mesleki imaj algısının profesyonel tutuma etkisi [The effect of professional image perceptions of nursing students' on professional attitude]. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 2020;1(1):14-28. [\[Link\]](#)
- Orhan İ, Kaplan Serin E. Üniversite öğrencileri arasındaki hemşirelik mesleği imajının belirlenmesi [Determining the image of nursing profession among university students]. Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi. 2020;12(4):565-73. [\[Crossref\]](#)
- Ak B, Çitak Bilgin N, Erol F, Cerit B. Üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğine ilişkin algılarının belirlenmesi [Determining perceptions of university students about nursing profession]. Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 2021;23(3):559-68. [\[Crossref\]](#)
- Özdelikara A, Mumcu-Boğa N, Çayan N. Hemşirelik öğrencilerine ve sağlık alanı dışındaki öğrencilere göre hemşirelik imajı [Nursing image from the view of nursing students and other section students]. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 2015;5(2):1-5. [\[Link\]](#)
- Sezer TA, Esenay FI, Korkmaz G. Çocuk hemşirelerinin mesleki imajları: profesyonel mi, geleneksel mi [Occupational image of pediatric nurses: professional or traditional]. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi. 2017;19(3):45-54. [\[Link\]](#)
- Tan M, Yuncu S, Şentürk Ö, Yıldız Ö. Üniversite öğrencilerinin hemşireliğe bakış açıları [Point of view on nursing of university students]. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2007;10(1):22-9. [\[Link\]](#)
- Shabani Z, Osmanaga F. Students' perceptions about the profession of nursing. Athens Journal of Health & Medical Sciences. 2021;8(2):135-48. [\[Crossref\]](#)
- Çalışkan E, Kargın M, Ersöğütçü F. Hemşirelik öğrencilerinde COVID 19 korkusu ile hemşirelik mesleğine yönelik tutum arasındaki ilişki [The relationship between fear of COVID-19 and attitude towards nursing profession among nursing students]. Sted. 2021;30(3):170-80. [\[Crossref\]](#)